16th INTERNATIONAL SPORT SCIENCES CONGRESS

31st October - 03rd November 2018
Aska Hotel, Lara - ANTALYA / TURKEY

"Sports Sciences for Sustainable Success"

BOOK of FULL TEXT
TAM METİN KİTABI

www.sbk2018.org

KURULLAR / COMMITTEES

Kongre Onur Kurulu / Congress Honorary Board

Mehmet Muharrem KASAPOĞLU - Gençlik ve Spor Bakanı

Prof. Dr. Uğur ERDENER - Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Başkanı, Uluslararası Olimpiyat Komitesi Asbaşkanı

Mehmet BAYKAN - Spor Genel Müdürü

Münir KARALOĞLU - Antalya Valisi

Menderes Mehmet Tevfik TÜREL - Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı

Aydın ERGÜN - Aksu Kaymakamı

Halil ŞAHİN - Aksu Belediye Başkanı

Mehmet Muharrem KASAPOĞLU - Spor Toto Teşkilat Başkanı

Kongre Organizasyon Kurulu / Congress Organization Committee

Mehmet GÜNAY - Gazi Üniversitesi (Kongre Başkanı)

Mitat KOZ - Ankara Üniversitesi

Gülfem ERSÖZ - Ankara Üniversitesi

Gıyasettin DEMİRHAN - Hacettepe Üniversitesi

Cengiz ARSLAN - Fırat Üniversitesi

Timuçin GENCER - Ege Üniversitesi

Hayri ERTAN - Anadolu Üniversitesi

Selda BEREKET - Marmara Üniversitesi

Ömer ŞENEL - Gazi Üniversitesi

Burhanettin HACICAFEROĞLU - Antalya Gençlik Spor İl Müdürü

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Kongrede 813'ü sözel ve 87'ü poster bildiri olmak üzere toplam 900 bildiri sunulmuş ve 16'i yurtdışı, 36'sı yurtiçi olmak üzere toplam 52 davetli konuşmacının katılımı ile çeşitli panel ve sempozyumlar düzenlenmiştir. 16 Yurtdışı Davetli Konuşmacıdan1'i Norveç'den,2'siAmerika Birleşik Devletleri'nden,1'i Belçika'dan,4'ü Almanya'dan,2'si İngiltere'den, 1'i İspanya'dan, 1'i Romanya'dan, 1'i Irak'tan, 1'i Sudi Arabistan'dan, 1'i Ukranya'danve 1'i İran'dan katılım göstermişlerdir.

SB677

A QUALITATIVE RESEARCH: OPINION FOCUSING ON APPLICATION OF THE VIDEO ASSISTANCE REFEREE SYSTEM (VAR) IN TURKISH NATIONAL NEWSPAPERS

[1]Eren ULUÖZ, [1]Mahmut Çağatay NAZLICAN

[1]Cukurova University, Physical Education and Sports College, Adana/Türkiye

Email : erenuluoz_333@hotmail.com, mahmutnazlican01@gmail.com

Abstract

The purpose of this study is to examine the situation in which the "Video Assistant Referee" system takes place in the national media. A total of 100 articles related to VAR in newspapers published nationally were examined. The contents of the newspapers were analysed by qualitative research methods by using document analysis method and coding and the process of the thethematizing were realized. As a result of the study, the topics such as "referees use VAR application for big teams", "delays in VAR application", "justice cannot be achieved despite VAR application", "referees cannot adapt to the VAR system" and "technological applications damage the nature of football" are seen as basic negative points. However, "right decisions for penalty, offside and red card position", "decrease of tension in football environment "and" contribution to the concept of fair play "are the main positive opinions regarding VAR application. In conclusion, the VAR application in the national media seems to be generally positive. It can be considered that positive opinions in news contents are more important than negative opinions.

Key words: Football, Video Assistant Referee (VAR)

Özet

Video Yardımcı Hakem (VAR) Uygulamasının Ulusal Medyada Yer Alma Biçimi Üzerine Nitel Bir Araştırma

Bu çalışmanın amacı Video yardımcı hakem uygulamasının ulusal medyada yer alma biçiminin incelenmesidir. Çalışmaya ulusal ölçekte yayın yapan toplam 10 gazetede yer alan rastgele seçilmiş VAR ile ilişkili 100 adet içerik incelenmiştir. Çalışmaya alınan gazete içerikleri nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile incelenerek kodlama ve temalandırma süreçleri gerçekleştirilmiştir. Kodlama ve temalandırma sürecinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Yapılan değerlendirme sonucunda "hakemlerin VAR uygulamasını büyük takımlar lehine kullanması", "VAR uygulamasında yaşanan gecikmeler", "VAR uygulamasına rağmen adaletin sağlanamaması", "hakemlerin VAR sistemine adapte olamaması", "teknolojik uygulamaların futbolun doğasına zarar vermesi" gibi konular VAR sistemi ile ilgili temel olumsuz noktalar olarak görülmektedir. Buna karşın "Hakemlerin işlerinin kolaylaşması", "çok bariz hataların önüne geçilmiş olması", "tartışmalı kararların azalması", "kötü niyetli oyuncuların tespit edilebilmesi", "penaltı, ofsayt ve kırmızı kart gibi maçın sonucuna etki eden kararların doğru verilmesi", "taraftar tepkisinin azalması", "futbol ortamında gerginliklerin azalması", "fair play kavramına katkı sağlaması" gibi konular ise VAR uygulaması ile ilgili ortaya konan temel olumlu görüşlerdir. Sonuç olarak ulusal medyada VAR uygulamasının genel olarak olumlu bulunduğu anlaşılmaktadır. Haber içeriklerinde yer alan olumlu görüşlerin olumsuz görüşlere nazaran daha önemli olduğu düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Hakemlik, Video Yardımcı Hakem (VAR)

Giriş

Tüm spor dallarında olduğu gibi futbolda da müsabakaların adil bir şekilde yönetilmesi en çok tartışılan konulardan birisidir. Hakemler ise müsabakaların yönetiminde saha içi ve saha dışında tüm sorumluluğu üstlerine alarak mesleklerini icra etmektedirler. Hakemlerin müsabakaları başarılı bir şekilde yönetebilmesi için bazı fiziksel, kondisyonel

ve psikolojik yeterliliklere sahip olmaları gerektiği birçok bilimsel araştırmada bildirilmiştir. Özdamar, Yılmaz ve İşler (2011) yaptıkları çalışmada klasman ve il hakemlerinin sürat ve sıçrama özelliklerinin inceleyerek bazı temel motorik özelliklerle hakem performansı arasındaki ilişkiye odaklanmışlardır. Bir başka çalışmada ise Türk futbol klasman hakemlerinin fiziksel ve fizyolojik ölçümlerinin değerlendirilmesi yapılarak hakemlerin müsabaka performansları ile fiziksel ve fizyolojik süreçlerin hakem performansları üzerindeki etkisine vurgu yapılmıştır (Pulur ve Yamaner, 2015). İngiltere Premier Ligi ve farklı liglerdeki hakemlerin kuvvet bileşenlerinin karşılaştırılması üzerine çalışmışlar ve kuvvet bileşenlerinin hakem performansına olan etkisine değinmişlerdir (Talović ve ark., 2018). Hakemlerin vücut kompozisyonu ve somatotip yapıları ile ilgili yapılan bir çalışmada ise hakemlerin sahip olması gereken fiziksel özellikler üzerine odaklanılmıştır Banda, Grobbelaar ve Terblanche, 2018). Spor bilimciler son yıllarda futbol hakemlerinin fiziksel ve kondisyonel özelliklerinin yanı sıra psikolojik ve sosyal süreçlerini de yoğun olarak incelemektedirler. Hakemlerinin problem çözme ve atılganlık düzeylerinin belirlenmesi üzerinde yapılan bir çalışmada hakemlerin maç yönetim performansıyla problem çözme ve atılganlık düzeyleri arasında bir ilişkiye değinilmiştir (Efe, Öztürk ve Koparan, 2008). Özdayı ve Uğurlu (2015) yaptıkları çalışmada Futbol hakemlerinin duygusal zekâ ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelemişler ve bu bileşenlerin hakemlik için önemine odaklanmışlardır. Cengiz, Pulur ve Cengiz (2008) ise futbol hakemlerinin saldırganlık tiplerinin klasman düzeylerine göre incelenmesi üzerine bir çalışma yaparak hakemlik mesleğinde saldırganlık özelliğinin durumunu incelemişlerdir. Baştuğ ve ark. (2016) ise futbol hakemlerinde; stres, özgüven, karar verme özellikleri üzerine yaptıkları çalışmada bu psikolojik özelliklerin futbol hakemliğindeki yerini değerlendirmişlerdir. Albayrak, İbiş ve Kayişoğlu (2012). Futbol Hakemlerinin Meslek ve Aile Yaşantılarında Karşılaşmış Oldukları Sorunları inceleyerek futbol hakemlerinin sosyal yaşantılarına odaklanmışlardır. Literatürden verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere futbol hakemlerinin psiko-sosyal özellikleri üzerine yapılan çalışmalar en az fiziksel ve motorsal özellikleri kadar önemsenmektedir. FIFA, UEFA ve ulusal düzeyde birçok futbol federasyonları da hakemlerin gerek fiziksel gerekse psikolojik süreçlerini iyileştirmek için birçok çalışma sürdüre gelmişlerdir. Ancak özellikle futbolun hızla endüstrileştiği ve çok büyük parasal büyüklüklerin oluştuğu son 20 yılda hakemlerin özellikle elit düzey futbol müsabakalarında artan yoğun stres düzeyine zaman zaman yenik düştükleri ve müsabaka sonuçlarına etki edecek yanlış kararlar verebildikleri gözlemlenmektedir. Futbolun son 20 yılda gösterdiği kayda değer büyümeye paralel olarak da teknolojik olanaklar da son yıllarda ciddi bir gelişim göstermiştir. Hayatın her alanına fazlası ile giren teknolojik gelişmelerin futbol dünyasında da yoğun bir şekilde yer almaya başlamasıyla gelişen teknolojilerin müsabaka yönetimlerinde hakemlere yardımcı olmak üzere kullanılması konusunda son yıllarda ciddi tartışmalar yapılmıştır. Orta'ya (2018) göre FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği) teknolojinin futbolun içine girmesine dirense de, futbol maçlarının başarılı bir şekilde yönetilebilmesi, yapılan hata oranlarının azaltılması ve standart yönetim anlayışının geliştirilmesi için teknolojinin futbolun içine girmesi zorunluluğunu fark etmiştir. Artan teknolojik olanaklar sayesinde futbol müsabakaları çok fazla sayıda kamerayla eşgüdümlü olarak onlarca farklı açıdan kayda alınabilmekte ve çok kısa sürede alınan bu kayıtlar üzerinde gerekli incemeler yapılabilmektedir. Bu teknolojik gelişmelerden yola çıkarak bu kamera sistemlerinin kaydettiği görüntülerin kısa sürede işlenerek maçın orta hakeminin izlemine sunulması konusunda bir fikir üzerinde odaklanılmış ve en nihayetinde uzun süren denemeler sonucunda bu uygulamanın sistematik hale dönüştürülerek futbol müsabakalarında kullanılmasına karar verilmiştir. Orta (2018) ilk bu konudaki ilk uygulamayı şu şekilde tarif etmiştir; *"FIFA, Fransa ile İtalya arasında 01.09.2016 tarihinde oynanan hazırlık maçında tartışmalı pozisyonların tekrarını izlemek için ilk kez videolu sistem kullanılmasına izin vermiştir. Bu maç "futbolda devrim" niteliğinde sayılarak, çeşitli organizasyonlarda uygulanmasının futbola katkı sağlayabileceği görüşüne varılmıştır. Tartışmalı pozisyonlarda kullanılacak olan "Video Yardımcı Hakem Sistemi" uygulaması, yanlış verilen gol, penaltı, kırmızı kart veya yanlış cezalandırılan oyuncunun belirlenmesinde uygulanacaktır. Sistem, hakemin bir karar için yardım istemesi durumunda devreye girecek olup, maç ile ilgili olay videoları incelenecek, hakeme iletişim seti ile bildirilecek ve hakem kendisine iletilen bilgi doğrultusunda kararını verecektir."* Şen ve ark. (2018) futbolda Video Yardımcı Hakem (VAR) uygulamasını müsabaka devam ederken hakeminin karar vermekte zorlandığı pozisyonların tekrarını özel kameraların kaydettiği bir sistemden yavaşlatılmış bir şekilde izleyebildiği uygulamanın adıdır şeklinde tanımlamışlardır. Buna göre VAR uygulamasına başvuran hakem önceden verdiği kararda ısrar edebilir veya vermiş olduğu kararı değiştirebilir. Ancak oldukça yeni olan bu sistem birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Futbol kamuoyunda bazı çevreler VAR sistemini agresif şekilde savunurken, buna karşılık bazı kesimler ise VAR sistemine şiddetle karşı çıkmaktadırlar. Bunlara ek olarak bazı kişiler ise VAR uygulaması ile ilgili hem olumlu hem de olumsuz görüşler ileri sürmüşlerdir. VAR uygulaması ile ilgili tartışmalar futbolcu, antrenör, seyirci, taraftar, yönetici ve medya mensupları gibi futbolun tüm paydaşları arasında yoğun bir biçimde sürmektedir. Bu çalışmada ise bu tartışmaların medya boyutu ele alınmıştır. Uluslararası medyada olduğu gibi ülkemizde de birkaç yıl önce uygulanmaya başlayan VAR uygulaması

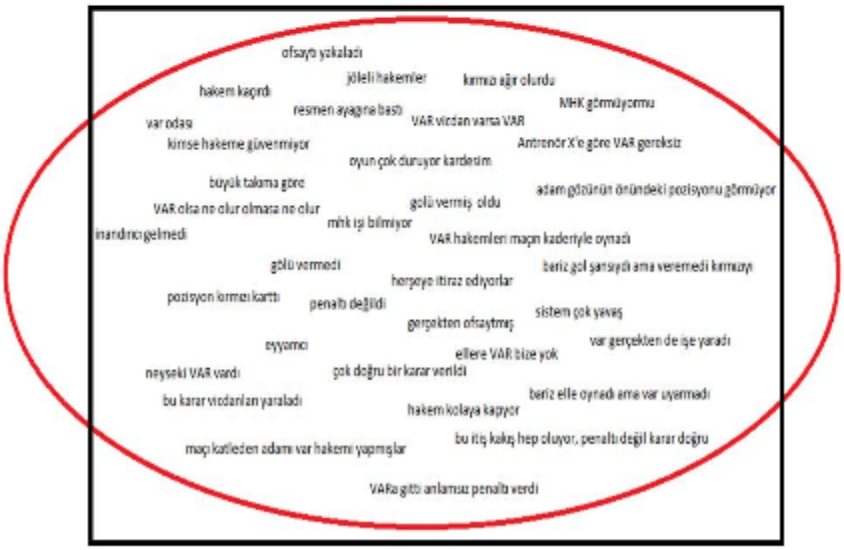
ulusal medyada yoğun bir biçimde tartışılmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı Video yardımcı hakem uygulamasının ulusal medyada yer alma biçiminin incelenmesidir.

Materyal ve Metot

Araştırmada nitel araştırma metodu kullanılmıştır. Araştırma tanımlayıcı/betimleyici bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması incelenmekte olan konuyu kendi doğal meydana geliş ortamı içerisinde inceleyen, o ortamdaki durumları çok yönlü, sistematik ve derinlemesine analiz eden göreceli bir araştırma desenidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Cohen, Manion ve Morrison, 1997). Durum çalışmalarında mevcut olan olgunun ya da durumun sınırlarının belirlenmesi, araştırma konusunun belirginleştirilmesi, veri setinin oluşturulması, very setinden bulguların çıkarılması, bulgularında yorumlarının yapılması ve sonuçların raporlaştırılması aşamalarını içerir (Denzin ve Lincoln, 1996; Cohen, Manion ve Morrison, 1997; Bassey, 1999). Bu araştırmada durum çalışması türlerinden olan "iç içe geçmiş tek durum deseni" uygulanmıştır. Bu desende, araştırılan tek bir durum içinde birden fazla birbiriyle ilişkili olabilen ya da bağımsız gelişebilen alt birimlerin araştırılması esastır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Cohen Manion ve Morrison, 1997). Seçilen araştırma deseni bağlamında çalışmaya ulusal ölçekte yayın yapan toplam 10 gazetede yer alan ligin ilk 5 haftasını kapsayan rastgele seçilmiş VAR ile ilişkili 100 adet içerik incelenmiştir. Çalışmaya alınan gazete içerikleri nitel araştırma veri toplama türlerinden doküman analizi yöntemi ile incelenerek kodlama ve tema oluşturma süreçleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmada "VAR uygulamasının ulusal medyada yer alış biçimi" durumu, seçilmiş ulusal gazetelerin kayıtlarından incelenmiştir. Durum çalışmalarında yapı geçerliği, elde edilen verilere ilişkin bir ispat zincirinin oluşturulmasıyla sağlanmaktadır. Bu araştırma tipinde güvenirlik ise araştırmada süresince talip edilen süreçlerin net bir biçimde sunulmasıyla sağlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Denzin ve Lincoln, 1996). Çalışmamızda VAR uygulaması ile ilgili elde edilen verilerden alıntılar yapılarak ispatlar sunulmuş ve bu sayede geçerliğe katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Güvenirlik ise araştırmada izlenen aşamaların ayrıntılı bir şekilde açıklanmasıyla elde edilmiştir.

Bulgular

Araştırmada doküman analizine tabi tutulan içerikler incelenerek aşağıdaki kodlar çıkarılmıştır. Kodlamalar en sık tekrar edilen ifadeler dikkate alınarak yapılmıştır.

Şekil 1. Doküman Analizi Sonucunda Elde Edilen Kodlar

Şekil 1'de görüldüğü gibi doküman analizi sonucunda yapılan kodlamalar konu ile ilgili bazı olumlu ve olumsuz görüşlerin var olduğunu ortaya koymaktadır. Olumsuz olarak nitelendirilebilecek kodlamalar incelendiğinde bazı kodlamalar hakemlerin hata yaptığını çağrıştırırken bazı kodlamalarda ise hakemlerin kötü niyetli olabileceği vurgusu yapılmıştır. Kodlamalardan yola çıkarak yapılan temalandırma çalışması sonucunda ise aşağıdaki yapıya ulaşılmıştır.

Şekil 2. VAR Sisteminin Medyada Yer Alış Biçimine İlişkin Tema Yapısı

Şekil 2'de görüldüğü gibi araştırma desenine uygun olarak uygulanan "iç içe geçmiş tek durum deseni" sonucunda "VAR uygulamasının medyada yer alış biçimi" ana durumunun altında "olumlu odak noktalara ilişkin durumlar", "olumsuz odak noktalara ilişkin durumlar" ve "öneri içerikli durumlar" şeklinde iç içe geçmiş 3 alt durum odağı ortaya çıkmıştır.

VAR ile ilgili olumlu noktalara odaklanan bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

- *Yorumcu 1:..... Gol sonrasında hakem XXXXX XXXX, 'VAR' odasından gelecek bilgiyi bekledi. Kısa bir beklemenin ardından 'VAR' odasından gelen uyarı üzerine hakem, golü ofsayt olduğu gerekçesiyle geçerli saymadı. Pozisyon öncesinde XXXXX savunmasının arkasına atılan topta ofsayt olduğu belirlendi. .....*
- *Yorumcu 2: .....XXXX - XXXXX karşılaşmasında hakem XXXX XXXXX, XXXXX takım lehine hükmettiği penaltı kararını VAR sistemini kullanarak tekrar izledi ve penaltı gerektirecek bir müdahale olmadığını tespit edip penaltı kararını iptal etti.....*
- *Yorumcu 3: .....XXX takımı, 90. dakikada XXXX'ın golü ile skoru 2-2 yaptı. Büyük bir sevinç yaşayan XXXX'nin sevinci ise VAR ile yarıda kesildi. Hakem VAR hakemleri ile görüştükten sonra ofsayt kararı verdi ve golü iptal etti.....*

VAR ile ilgili olumsuz noktalara odaklanan bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

- *Hakem Yorumcusu 1: .....Alınan kararı yorumlayan hakem yorumcumuz bay xxxx, 'Açıklamaya baktığımızda MHK tek sorumluyu bu iki hakeme yüklemiştir. VAR sistemi uygulanmaya başladığı andan itibaren MHK'nın yanlış eğitimleri ve atama yanlışlıkları yüzünden olay hakemlerin üzerine kalıyor." dedi!.....*

- *Teknik Direktör 1: .....“Bir tane yediğimiz ofsayt golü var. Makineler önemli ama insanlar daha önemli. VAR'ın vicdanlı olması lazım. Vicdanınızda sorun varsa sıkıntı yaşarsınız. Hastalığınızda ilaç alırsınız, kutuyu içip de zehirlenmezsiniz veya alıyorsunuz faydası yok. VAR'ın hiçbir yararı olduğunu düşünmüyorum. 4-5 maçta zararını gördük, faydasını görmedik.”.....*
- *Köşe yazarı 1: .....“XXXXX'nın attığı gol bal gibi nizami bir goldü ancak bu maçta büyük bir şanssızlık ve aksilik oldu... Golün dakikasından 3 veya 4 dakika önce hakem XXXXXX, takım kaptanlarına VAR'le irtibatın kesildiğini, VAR odasına yayıncı kuruluş tarafından görüntü verilmediği, telekomünikasyon arızasının olduğunu iletti.*

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde konu ile ilgili olumlu görüşlerin “Var sistemine sporcu, antrnöri yönetici, medya, seyirci ve taraftar desteği”, “adaletli müsabaka yönetimine katkı sağlama”, “hakemlere olan güven düzeyinde artış”, “Merkez Hakem Kurulu'da güvende artış”, “Maddi kayıpların önüne geçilmesi gibi konular üzerinde odaklandığı görülmektedir. Şen ve ark. (2018) 600 futbol taraftarı üzerinde yaptıkları çalışmada VAR sistemine olumlu olarak bakanların oranının %82 olduğunu ve VAR uygulaması sayesinde futbolun daha adil oynandığını belirtenlerin oranının %80,33 olduğunu bildirmişlerdir. Engin ve Çelik (2018) Türkiye Futbol Süper liginde görev yapan 5 hakem ile yürüttükleri nitel araştırma sonucunda VAR sisteminin yanlış kararların düzeltilmesi, adaletin sağlanması, eyyamın önüne geçilmesi için en uygun sistem olarak değerlendirmektedir. Uluöz (2018) ise Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada katılımcıların %36,9'unun VAR uygulamasını tamamen olumlu bulduğunu ve uygulanmaya devam etmesi gerektiğini, bununla birlikte katılımcıların %51,2'sinin ise sistemin olumlu ve olumsuz yönleri olduğunu bu nedenle uygulanması konusunda kararsız olduklarını bildirmiştir. Çalışmamızda VAR sistemi ile ilgili elde edilen bulgular incelendiğinde temel olarak “büyük takım kayırmacılığının devam ettiği”, “karar vermede gecikmeler yaşanması”, “hakemlerin kendi içinde ve hakemler arasında VAR kullanımı konusunda standart yakalayamaması”, “VAR sisteminin doğru kullanılmaması”, “oyunun heyecanını azaltması”, “oyunu fazlaca durdurması” , “hakemlere ve Merkez Hakem Kuruluna güvensizlik” gibi noktalara odaklandığı görülmektedir. Şen ve ark. (2018) çalışmalarında taraftarların %32,67'si VAR uygulamasının şiddetli hareketleri engellemediğini, %31,50'si ise sportmenlik dışı hareketleri azaltmadığını belirtirken, taraftarların %23,17'si VAR uygulaması ile doğru karar verilmediğini belirtmiştir. Araştırmada VAR uygulamasının futbol zevkini olumsuz yönde etkilediği oran ise %42,50 olarak gerçekleşmiştir. Taraftarların %21,83'ü VAR uygulamasının süper lig müsabakalarından kaldırılmasını isterken, VAR uygulamasını en olumsuz etkileyen unsur %27,83 oranı ile hakemler olduğu bildirilmiştir. Engin ve Çelik (2018) ise katılımcıların VAR sistemi ile ilgili hakeme olan güvenin sarsılması, son sözün yine orta hakemde olması ve son karar vericinin o olması gibi dezavantajların olduğu dile getirerek, oluşan önyargıları ortaya konmuştur. Konu ile ilgili yapılan kısıtlı sayıdaki çalışma incelendiğinde VAR sistemi ile ilgili bildirilen nitel ve nicel araştırma sonuçlarının çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlarla ana noktalarda benzerlikler göstermekle birlikte bazı noktalarda farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu benzerliklerin ve farklılıkların VAR sisteminin yeni uygulanıyor olması nedeniyle farklı değerlendirmelere uğramasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Sonuç olarak VAR uygulamasının çok kompleks bir sistem olmasından ve yeni uygulanıyor olmasından dolayı bazı aksaklıların olması normal kabul edilebilir. Hakemlerin kendi kararları arasındaki tutarlılığın ve hakemlerin diğer hakemlerle değerlendirildiğinde tutarlılığın ve standardın artması ile sistemin daha sağlıklı işleyebileceğini düşünmekteyiz. Ayrıca hakemlere olan güvenin tesis edilmesi gerektiğini MHK'nın hakem eğitimi sürecinde teknik eğitime önem verdiği kadar sistematik olarak etik değerlerle ilgili eğitim bileşenlerini de eğitim programlarına eklemesi gerektiğini, yönetici, antrenör ve sporcuların da daha yapıcı açıklamalar yaparak hakemlerin üzerindeki baskıyı azaltmaları gerektiğini düşünmekteyiz.

Sınırlılıklar: Araştırma kısa süreli bir periyotta yapıldığından ve nitel bir araştırma deseni kullanıldığından sonuçların genellenebilirliği konusunda eksik yönleri bulunmaktadır. Bu konu üzerinde daha geniş periyotları kapsayan ve nitel ile nicel araştırma desenlerinin birlikte kullanıldığı daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç olduğunu düşünmekteyiz.

Kaynaklar

Albayrak, O., İbiş, S., & Kayışoğlu, N. B. (2012). Futbol Hakemlerinin Meslek Ve Aile Yaşantılarında Karşılaşmış Oldukları Sorunlar. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 14*(1), 75-82.

Banda, M., Grobbelaar, H. W., & Terblanche, E. (2018). Body Composition And Somatotypes Of Male Zimbabwean Premier League Football Referees. *The Journal Of Sports Medicine And Physical Fitness*. 4(2)

Bassey, M. (1999). Case study research in educational settings. *McGraw-Hill Education (UK).*

Baştuğ, G., Duman, S., Akçakoyun, F., & Karadeniz, F. (2016). Football Referees; Stress, Self-Confidence, Decision Making. *Journal of Human Sciences*, *13*(3), 5399-5406.

Cengiz, R., Pulur, A., & Cengiz, ŞŞ. (2008). Futbol Hakemlerinin Saldırganlık Tıplerinin Klasman Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Beden Egitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, *2*(2).

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (1997). *Methodology Of Educational Research. Athens: Ekfrasi.*

Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1994). *Handbook of qualitative research.* Sage publications, inc.

Efe, M., Öztürk, F. ve Koparan, Ş. (2008). Bursa İlindeki Faal Futbol Hakemlerinin Problem Çözme Ve Atılganlık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Spormetre Dergisi, 6(2),49-59.*

Orta, L. (2018). Futbol Oyun Kurallarında Video Yardımcı Hakem Sistemi (Var). *16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, Antalya/Türkiye S: 1144*

Özdamar, E., Yılmaz, A., & Kinişler, A. (2011). Klasman ve İl Hakemlerinin Sürat Ve Sıçrama Özelliklerinin İncelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, *22*(2), 84-92.

Özdayı, N., & Uğurlu, F. (2015). Futbol Hakemlerinin Duygusal Zeka Ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Journal Of Sport, Exercise & Training Sciences-Ijsets*, *1*(1), 31-39.

Pulur, A., & Yamaner, F. (2015). Türk Futbol Klasman Hakemlerinin Fiziksel Ve Fizyolojik Ölçümlerinin Değerlendirilmesi (Malatya Ve Diyarbakır Örneği). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10).

Şen İ., Özkan Z., Yılmaz H., Bilici MF., KahramanMZ. (2018). Futbolda Video Yardımcı Hakem Uygulamasının Taraftar Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, Antalya/Türkiye S: 1030*

Talović, M., Denis, Č., Alić, H., Jelešković, E., Enes, Đ., Ormanović, Š., ... & Čović, N. (2018). Strength Asymmetry Differences Between Premier League And First League Football Referees. *Acta Kinesiologica 12 (2018) Issue 1:86-92*

Uluöz E. (2018). The Opinions of the Students of Physical Education and Sports College on the Video Assistance Referee System. *The 3rd International Eurasian Conference, Proceeding Book. Mardin Turkey.*

Yildirim, A., & Simsek, H. (2005). Qualitative Research Methods İn Social Sciences. *Ankara: Seckin Publishing.*